

Niemand weet hoe lang de Mont Blanc (sinds vorige week min of meer exact 4.804,4 meter hoog) er al staat.

Gistermiddag was het wel precies tweehonderd jaar geleden dat voor het eerst een mens voet zette op zijn sinds miljoenen jaren ongenaakbare top. Pioniers op Europa's hoogtepunt waren de koene klimmers Jacques Balmat en Michel Gabriel Paccard. In hun voetsporen trok Cas de Stoppelaar zijn bergschoenen aan en begon met andere pelgrims aan de bestijging.

Cas de Stoppelaar

IS DIT heldendom? Ik lig rug aan rug met een Japanner, die een half uur geleden enkele slecht verstaanbare excuses heeft aangeboden voor het feit dat hij op mijn slaapmatje ligt. Het is een mooie, sterke man met spleetogen, en een frisse adem die regelmatig gaat, thans. Een oosterse concentratie stelt hem kennelijk in staat de slaap te vatten, en ik voel zijn ledematen regelmatig op en neer deinen onder naar schatting zevenhonderd gram ganzendons.

Vóór mij, aan de buikzijde, ligt mijn tochtgenote. Zij slaapt ook. Blond haar krult boven de slaapzak. Ik zelf lig wakker en tracht zo goed mogelijk mijn gehele lichaam op de mij toegemeten 4.500 vierkante centimeter te verdelen. Mijn voeten stoten tegen een Fransman en mijn hoofd is enkele centimeters verwijderd van een Griek. Daarnaast bevinden zich nog eens 220 mensen in deze *Refuge de Dôme de Gouter*, een startpunt voor de tocht naar de top van de Mont Blanc, die 200 jaar geleden voor het eerst werd beklommen door een Dokter en een Kristallenzoeker.

Het groepsproces is interessant. Eerst de ruimte. Sardines in blik hebben aanzienlijk meer bewegingsvrijheid dan wij. Slechts acht sardines! In een heel blik! Als krakelingen liggen we door een gevlochten, tussen rugzakken, pickels, stijfjizers, touwen, schoenen en een enkel helmje. De ruimte om op de vloer te lopen is gereduceerd tot nul. Ik wacht op het moment dat de verste lotgenoot naar de wc moet.

Hoesten. Ik tel de salvo's. Op 3.800 meter hoogte kucht men wat meer dan op zeeniveau, zeker na een dagje lopen en met de geur van een peloton ongewassen klimmers in de neus. Onderdruk gesnuif, naargeestig gehijg, rochelend geproest, tranenverwekkend genies, Belgische uithalen, Duitse keelgeluiden, Franse snikken, alles is er. Per minuut een stuk of drie. Het is nu elf uur. Om twee uur moeten we op. Dat betekend nog vijfhonderdveertig uitbarstingen.

Tocht. Het raam is sedert we allen tegelijk zijn omgevallen (één voor één gaan liggen zou te veel ruimte hebben ingenomen, we hebben zelfs afgesproken bij toerbeurt adem te halen) al vijf keer open en dicht gegaan. Open betekent minder merkbaar 'anderen', maar het vriest hard buiten en de stakkers die op de vensterbank moeten slapen hebben het dan te koud. Dicht doet zweten en genereert gevoelens van claustrofobie.

Aandrang. Zelf heb ik weinig gedronken en gegeten. Afgezien van het feit dat een paar ons spaghetti er echt niet meer bij zou kunnen op de grond, wist ik ook: hoe moet dat vannacht? De wc is buiten om de hoek, 'oncomfortabel' is een understatement. Ik let nu — het is inmiddels half twaalf — op de arme vrouw die kreunend zes man verder oprijst en 'pardon, pardon' over de hoofden van de anderen naar het halletje wandelt.

Mijn Japanner draait zich om en dat geeft een herschikking van tenminste tien rustenden. Ik maak van de gelegenheid gebruik om op mijn rug te gaan liggen en daarmee druk ik de omgeving nog enkele centimeters in elkaar. Na een paar minuten liggen de sardines weer tevreden te zoenen.

OP HET plafond tekent zich nu een neus af. Mijn wat warrige geest schetst daar een gezicht bij, het wordt het bolle hoofd van docteur Michel Gabriel Paccard. Dan verschijnt het aangezicht van Jacques Balmat. Beetje domme blik, een vreemd kuifje en een staartje in de nek.

Den Doolaard zou mij berispen. Zijn boek *De Grote Verwildering* is een lofzang op de eenvoudige

Balmat — ruwe bolster blanke pit, de dwarskop, de door ouders, schoonouders, vrouw, kinderen en dorpsgenoten onbegrepen Balmat, die in zijn eentje de Mont Blanc bedwong, onder medeneming van Paccard. Dat vond Balmat tenminste zelf, hij heeft oneerlijke verhalen verteld aan de schrijvers Marc-Théodore Bourrit en Alexandre Dumas, en hem is daarom een grotere roem ten deel gevallen dan rechtvaardig geacht moet worden.

Is ook Den Doolaard aan deze kleuring van feiten ten proef gevallen? Hij schetst de eenzame held tegen een décor van jaloerse Chamoniards, die er allen op uit zijn de Mont Blanc te beklimmen om de grote beloning — door de Geneefse geleerde Horace Bénédict de Saussure na zijn eerste bezoek aan Chamonix in 1760 uitgelooft voor de eerbestijging — binnen te halen.

Maar allen falen. Tien pogingen worden ondernomen, in 1775, 1783, 1784, 1785 en 1786, totdat Balmat — de taai volhouder — op 8 augustus tenslotte de top beklimt, naar eigen zeggen gevolgd door een dodelijk vermoeide Paccard, die met kwikbarometer en andere wetenschappelijke instrumenten drie kwartier in de weer is om de hoogte van de Mont Blanc verkeerd te bepalen. Want dat was het doel in die dagen: wetenschappelijke metingen, niet zozeer sport.

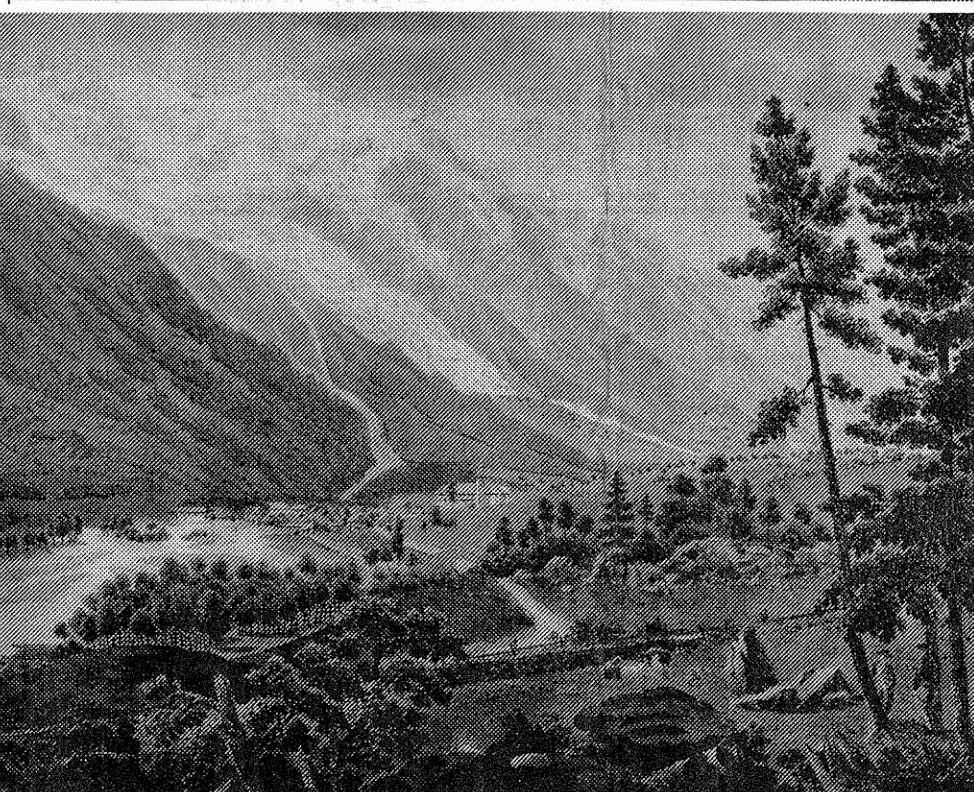
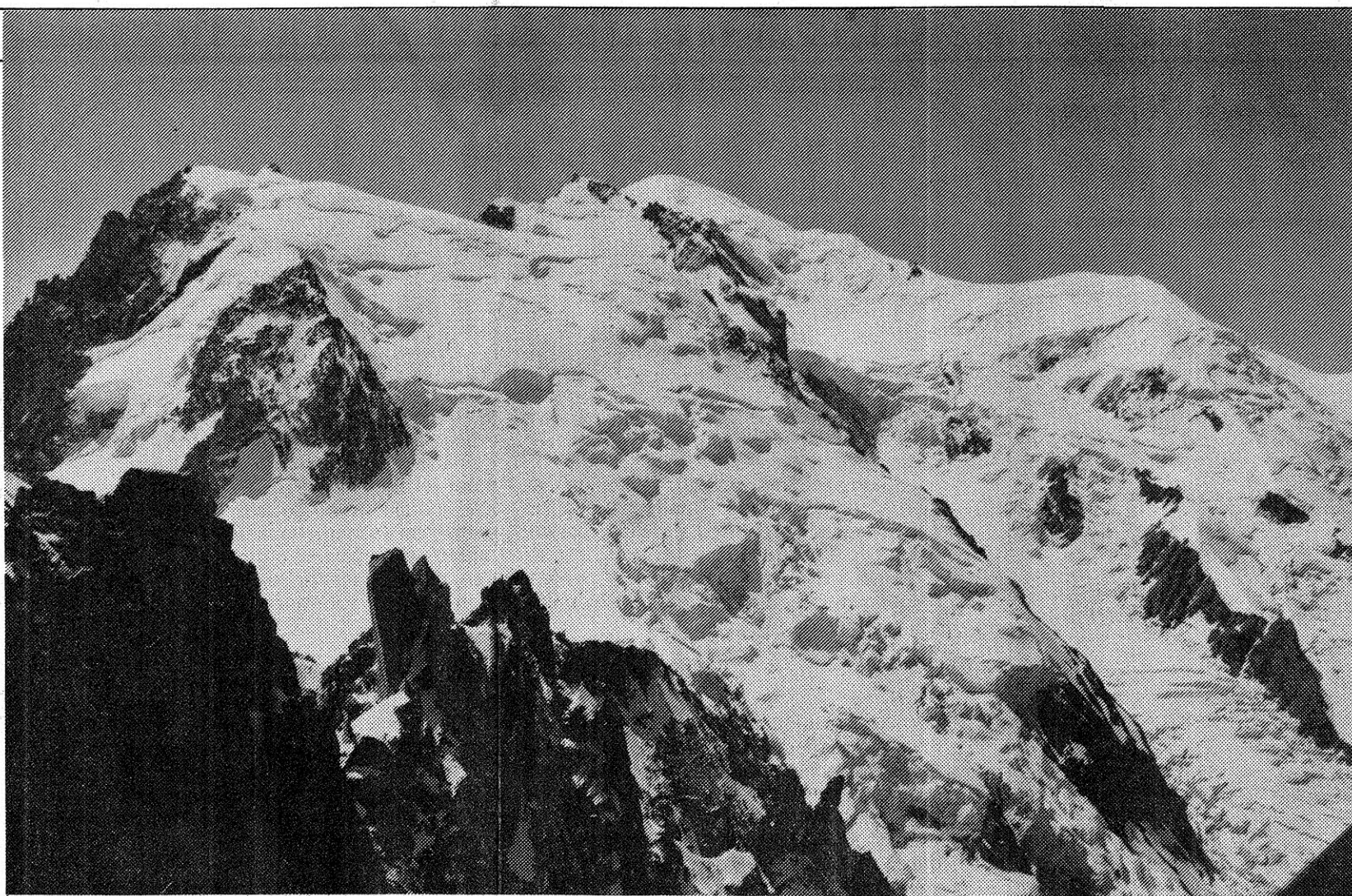
De werkelijke toedracht is waarschijnlijk dat juist Paccard de drijvende kracht achter de beklimming is geweest. Hij was al jaren in de berg geïnteresseerd. Zijn aandeel in het succes is na afloop verkleind door het publicitaire geweld van de jaloerse Bourrit, die zelf ook een paar pogingen had aangewend om omhoog te komen. Paccard heeft slechts in enkele brieven de ware toedracht beschreven. Deze brieven zijn later gevonden, nadat het heldenepos van Balmat al vaak was gezongen.

Het was begin augustus 1786. Na weken vol regen klaarde het op. Paccard vroeg — bij ontstentenis van zijn vaste gids — op het laatste moment Balmat mee om als drager te functioneren. Balmat kende de omgeving uitstekend, hij was al vaak heel hoog op de flanken van de *Witte Berg* geweest tijdens zijn eenzame tochten op zoek naar kristallen en later ook goud.

De mannen verlieten Chamonix op 7 augustus. Door de bossen liepen ze omhoog. Hun schoenen waren groot met harde zolen, hun kleren inefficiënt en zwaar, de ogen omwreven met roet bij wijze van zonnebril, en een pickel bestond uit een stok met een ijzeren punt. Geen touwen, geen haken. Wel een hoed, een breedgerande, die bij Paccard is afgevaaid.

De nacht brachten ze door in een rotshol. De volgende ochtend om kwart over twee vertrokken ze, klommen door de met spleten bezaaide *Jonction* waar de twee reusachtige gletschers van *Bossons* en *Taconnaz* bij elkaar komen, rechts langs de *Grands Mulets* door de sneeuw, over het *Petit Plateau* en het *Grand Plateau* boven langs de *Rochers Rouges*, dan links om naar de top.

De route is gevaarlijk, maar er was geen andere bekend, na 25 jaar zoeken. Pas tegen de avond, om 18.23 uur, stonden ze boven, uitgeput en verstand van koude. Toen ze een dag later, na een vreselijk bivak in de sneeuw, terugkwamen in hun dorp, was de dochter van Balmat overleden en Paccard moest dagenlang in bed

- 1 Mont Blanc, gezien vanaf de top van de Aiguille du Midi
- 2 Mont Blanc, gezien vanuit de vallei van Chamonix, Gravure van Samuel Weibel
- 3 Michel-Gabriel Paccard
- 4 Jacques Balmat op de Mont Blanc in 1787
- 5 Beklimming van de Mont Blanc door De Saussure in augustus 1785

OP EN ONDER DE MONT BLANC

om van de vermoedissen en sneeuwblindheid te bekomen.

HET BEELD OP het plafond verdwijnt. De zolder biedt een ander aanknopingspunt. Iemand schijnt met zijn koplampje omhoog en excentrische ringen dansen in het rond. Mijn Japanner draait zich weer om, de hele rij herschikt zich. Het is één uur. Mogen we al weg?

Wegdommelend tot half twee doppel ik mij onder in een tweede waar-gebeurde droom waarin de burgemeester van Chamonix mij ontvangt in 18de eeuwse kleren.

Ik sta in de lift en ga naar de derde etage van de *Mairie* te Chamonix. De stad is geheel opgetuigd met vlaggen en overal zie ik de borden *Bicentenaire de la première ascension du Mont Blanc* plus de beeltenissen van de twee helden. Alle café's zijn vol wijndrinkende mensen en diensters in klederdrachtige jurken. De perschef ontvangt me, getooid in een zijden vest met kuitbroek. Hij heeft een breedgerande hoed op en slaat me op de schouder: 'Ah, un quotidien de Hollande.'

Een berokte en bebrilde dame schenkt thee. Monsieur le Maire is nog even bezet, maar ontvangt me dadelijk. 'Oh la la,' zucht de perschef van de Bicentenaire: 'Wat is het druk.'

'Welke activiteiten organiseert u bij dit tweede eeuwfeest?' vraagt ik. 'Trois mois d'activités!', roept de perschef en zet zijn hoed af. Hij

lijkt nu iets meer op een perschef. 'Gidsen beklimmen in 18de eeuwse kleding de berg op 8 augustus via de oorspronkelijke route, op die avond wordt de hele Mont Blanc geheel met fakkellicht verlicht, straks komt de televisie om een opname van mij te maken, Antenne Deux, en nu hebben we het hele weekend Folklore.'

FOLKLORE. Het begrip komt na Chamonix op mij over als een Lociend Zomerwoud vol Waldhoorns. 's Morgens begint het al. Het ochtendblad is nog niet uit of ik zie de eerste groep langs trekken, hetgeen de aanvang blijkt te zijn van een uren durende demonstratie van folkloristisch geweld. Geen mens kan zich voorstellen hoe ontzettend verkleed het stadje er uitziet vandaag.

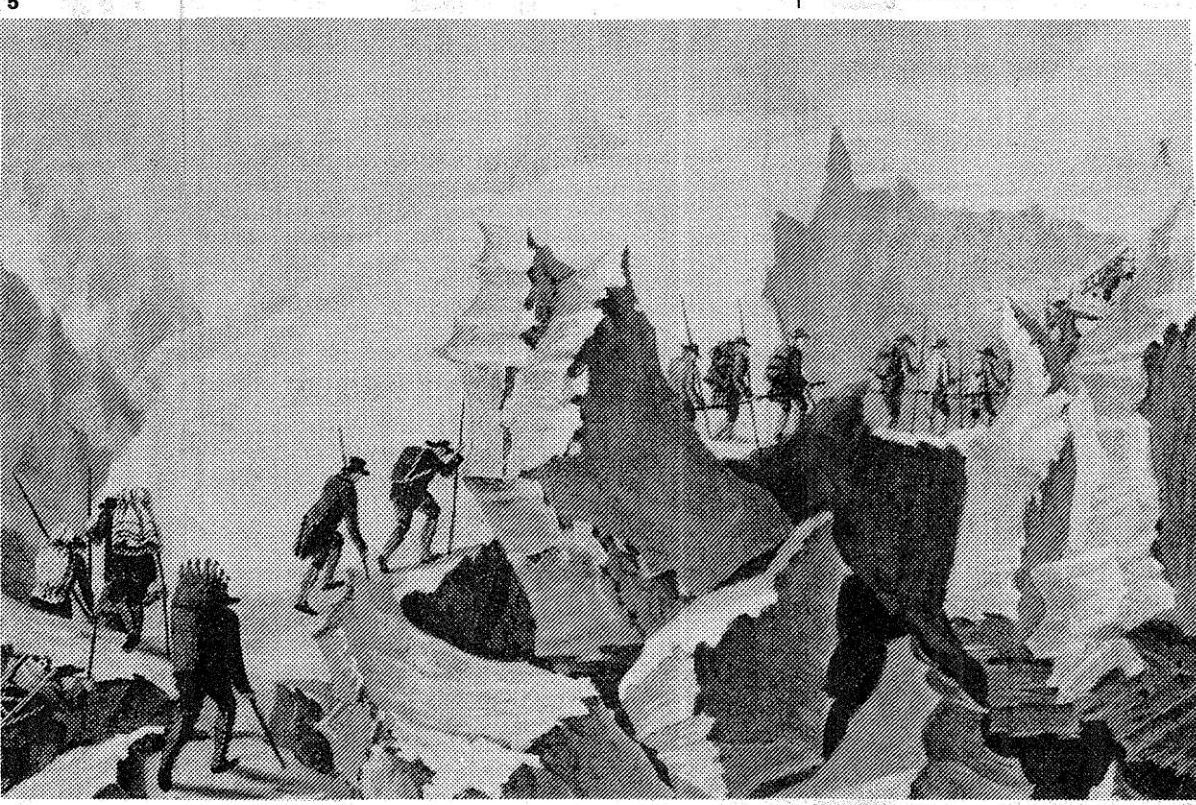
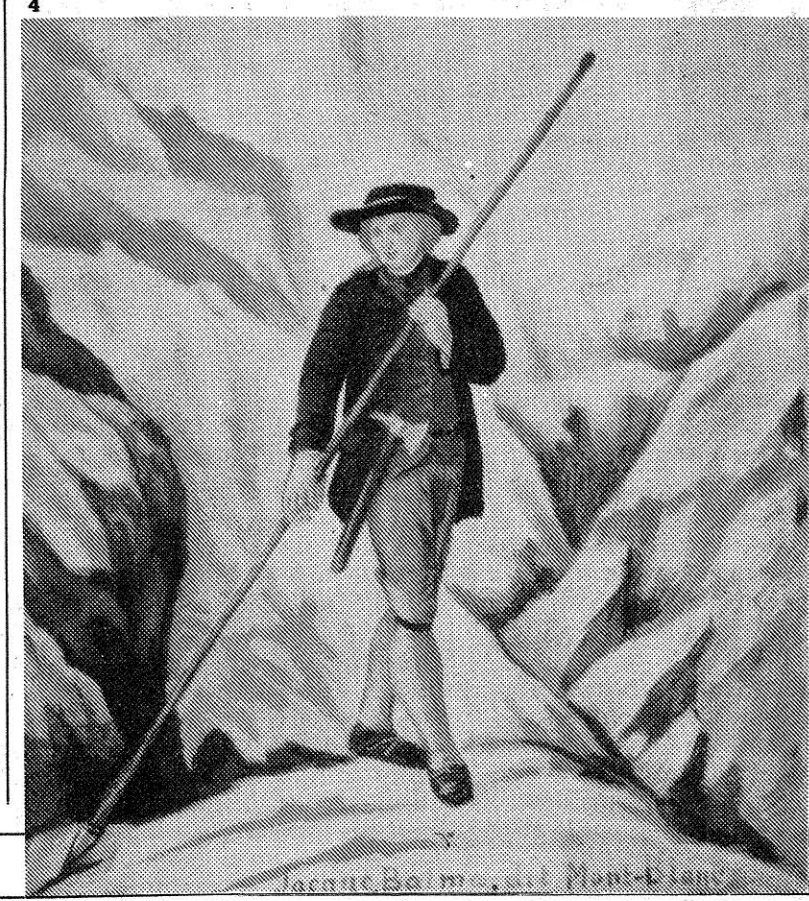
Het vangt aan (en ik ben mij als verslaggever bewust van mijn beschrijvende taak en wil mijn notities niet kleuren met eigen meningen — *Lux, Libertas et Data*) met vendelzwaaien. De wind is oost, dus stelt een Zwitserse harmonikagroep zich op ten westen van de kerk. Twee aanvoerders werpen wapperende vlaggen omhoog, onder hun benen door, over de schouder en achter de rug. Een mevrouw met bloemenboezem jodelt. Twee heren met een rijk geborduurde voorkant, een petje met wel duizend speldjes erop, schuiven in de hoek van het pleintje hun Waldhoorn uit. Het hoogtepunt van dit optreden wordt bereikt als harmonika's, vendelzwaaiers, jodelende dames en Waldhoornspelende heren tegelijk inzetten. Het kerklein valt dan stil, ademloos luistert klimmend, recreërend, flanerend en feestvierend Chamonix toe, terwijl een woest hoofd van een berggids uit het raam van de *Maison des Guides* toekijkt, en zichtbaar geniet. Dit is nog eens wat anders dan ijscouloirs, overhangen en eerbestijgingen waarmee deze man zijn roem moet vergaren. Daverend applaus! Er volgt meer.

Duitsland laat zich vertegenwoordigen door een groep gezondheids uitstralende, rood gekoonde, olijk ogende Studenten met Lederhosen, die dijbeenkletsend metershogen sprongen maken waarbij ook het gejoel niet ontbreekt. Zij ontvangen eveneens klaterend applaus.

Er is meer. Joegoslavië speelt op mislukte violen, Oostenrijk stuurt de aller, allerbraafste groep zangers die God en Kurt Waldheim ooit onder ogen zijn gekomen. Bruinogige mannetjesheren met vilthoeden zingen vierstemmig. De *Wundersänger* zijn nog niet weggestorven of daar komen in de verte weer twee Waldhoorns.

HOOGTEPUNTEN VAN EEN 200-JARIGE HERDENKING

Er is meer. Er is ook rijdansen. Het aantal thans in de stad opererende harmonika's schat ik op zestig.

DE PERSCHEF had gezegd: 'Er is bal vanavond.' Er is inderdaad bal. Wij verschaffen ons toegang tussen drommen klimsters (de Bicentenaire staat in het teken van Het Vrouwelijk Klimmen) en bevinden ons in een zaal, die zo uit de *Camera Obscura* van Hildebrand is gecopieerd.

Links aan een tafel zit de Familie Stastok. De hele menigte is uitgedost als soortgenoten uit 1800. Er zijn pruilende dochters met grote jurken vol strikken die van hun vader de verkleedprijzen moeten winnen, trotse moeders consulteren andere moeders over hun zoons in kuitbroek. Ik zie kans een fles versterkende *Apremont* voor een onzalig bedrag aan te schaffen en schenk mij eens flink in. Want dit vergt het uiterste van de verslaggevers. De beklimming, overmorgen, in de voetsporen van Paccard en Balmat (liever gezegd náást de voetsporen want ik zal een andere route volgen, vanuit het dorp *Les Houches* per *Tramway du Mont Blanc* richting *Refuge Dôme de Gouter*, over de *Bossgraat* naar de top) is er kinder-spel bij. Daar passen begrippen als ver, koud, ijl en wit. Dat ligt makkelijker. Dit is het tegenovergestelde.

Al het ijle ontbreekt, of het moet het hoge, esotherische gesnerp zijn van de harmonika's op het toneel. Wit zijn slechts de boezems van de mevrouwen Stastok, en koud is uitsluitend de wijn die wij goddank alleen per liter kunnen bestellen. Ver is hier niets. Zeer dichtbij! Een heer verkleed als geit of als Balmat met een wollig vest aan — besprijmt me en neemt me mee de dansvloer op. Ik weet niet of ik een Polka of een Walz moet dansen en besluit tot een algemeen opheffen der benen, hetgeen een kettingreactie tot gevolg heeft zodat de hele folkloristische bende met alle extremiteten zwaait. Het orkest zet ter versterking dan een Waldhoorn in.

De volgende ochtend is het wel even wennen, dat witte licht, maar oh, de Mont Blanc is zo helder te zien! Zo vreselijk mooi, zo rond, zo ogenschijnlijk onaantastbaar ligt hij daar te glimmen, dat ik het besluit neem te gaan klimmen. Samen met naar schatting driehonderd anderen per dag, alle hutten zijn altijd tjokvol, zeker deze zomer.

HET IS NU twee uur. De eersten verheffen zich van hun ongemakkelijke slaapplek. Mijn Japanner doet de ogen open, en dat kost hem minder moeite dan mij, want zijn oogleden hoeven minder ver uit elkaar en ik sliep net tien minuten heel vast.

Godallemachtig, wat een drukte. Allemaal tegelijk opstaan is het devies, want de helft liggen en de andere helft staan gaat absoluut niet.

Donker. Zo gauw mogelijk naar buiten. Gelukkig heb ik volhard in een oude techniek: niets uitrekken, behalve de schoenen. Enig trekken aan veters en we gaan op pad. Een ijzige koude staat stil in de kristalheldere nacht. We lopen voorin de kolonne, het lijkt op de Elfstedentocht.

Iedereen heeft hoofdlampjes op een straalt daarmee in het rond. De berg is in feesttooi, en lint vol lichtjes wikkelt zich af vanuit de hut. Een zekere ontroering grijpt mij aan nu ik, de punten van mijn stijfjizers als klauwen in de harde sneeuw, de touwen juist goedend om mij voor dood te behoeden, in het spoor van mijn voorgangers treed. De conditie is goed, de adem gaat snel. De top van de *Mont Blanc* is de Witte Motor die mij voortdrijft. 'Wat is dit alles stil! Zoo stil... ik vind er...'

Na een enkel uurtje klimmen denk ik: verdomd, de hemel staat in brand. De zon stijgt ter kimme. Links tuimelt de sneeuwheiling Frankrijk in, rechts doet Italië vermoeden.

Het is echt niet moeilijk. Wel wat hoog. Water kookt hier bij 85 graden, dat heeft De Saussure al bepaald in 1787, toen hij met Balmat als gids op 3 augustus de Mont Blanc opging. De Saussure, die geluksvogel, schiet me nu pijnlijk te binnen, sliep de eerste nacht op de berg in een hemelbed met groene gordijnen, terwijl Balmat op de grond lag. In die tijd waren er geen karrimatten, er was geen dons. De mannen waren wat harder wellicht, zoals de sherpa's nu.

De zon staat laag boven de Alpen te stralen als we er zijn, in het oosten prikt de Matterhorn als een tandje de hemel in. Een fris stormpje van min tien waait restant Waldhoorn uit mijn oren.